

Черезова Ірина,

кандидатка психологічних наук, доцентка, доцентка кафедри психології Бердянського державного педагогічного університету

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ СЬОГОДЕННЯ

Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну та запровадження воєнного стану внесли свої корективи в усі сфери суспільного життя, зокрема, в систему освіти. Під час війни навчання має багато особливостей, відбуваються зміни і в організації освітнього процесу.

Сучасний розвиток української школи вимагає впровадження ефективних освітніх інновацій. Нова українська школа розглядає дитину як особистість, що розвивається в процесі навчальної діяльності. Задля активної позиції в процесі даного виду діяльності учень повинен мати потужні джерела мотивації. На жаль, у сучасному світі збільшується кількість дітей, які мають низький рівень мотивації до навчання, зростає кількість віддалених та дистанційних форм навчання, що може негативно впливати на мотивацію.

Ґрунтуючись на досягненнях сучасної психолого-педагогічної науки, враховуючи практичний досвід та особливості сучасних реалій, дослідники роблять спробу визначити найбільш актуальні проблеми формування мотиваційної сфери учнів початкової школи.

Значний внесок у вивчення проблеми мотивації до навчання молодших школярів зробили вітчизняні вчені М. Алексєєва, М. Дригус, С. Дрозденко, Н. Зубалій, Н. Пророк, О. Скрипченко та ін. Зокрема, розкриті структурні, змістовні та динамічні характеристики мотивів навчання дітей шестирічного віку, особливості та тенденції розвитку ставлення до навчання молодших школярів з

різною успішністю, умови цілеспрямованого формування позитивної мотивації [1].

Найбільш поширеними на сьогодні теоріями мотивації визнано змістову, що спрямована на вивчення внутрішніх спонукань (Ф. Герцберг, Д. Келланд, А. Маслоу) та процесуальну, що розкриває закономірності організації вмотивованої поведінки та діяльності (Л. Виготський, Н. Ланге, О. Леонтьєв, О. Мазурський, А. Орлов, Д. Узнадзе). Водночас ураховується взаємодія мотивів з іншими психологічними процесами: сприйманням, пізнанням, комунікацією тощо. У працях учених зазначено, що сукупність мотивів поведінки й діяльності становить мотиваційну сферу особистості, що є динамічною, а її зміни детерміновано обставинами [2].

Молодший шкільний вік має значні ресурси формування шкільної мотивації. Це той період, під час якого закладаються основи мотивації навчання, від якої залежить рівень пізнавальних здібностей людини в майбутньому. Проте складність дослідження мотивації зумовлена тим, що учень спонукається до навчання комплексом мотивів, які не лише взаємозбагачуються, а й протистоять один одному.

Останні дослідження якості організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти показали, що однією з основних проблем, що спричиняють труднощі під час дистанційного навчання та впливають на успішність учнів, є невміння самостійно вчитися. На це під час опитування вказали 61% учителів початкової школи у селах та містах, а 67% вчителів 5-11-х класів у містах поставили цей чинник на перше місце, як так само вважають 53% педагогів 5-11-х класів сільських шкіл [3].

Результати дослідження підтвердили, що учні мають труднощі з умінням планувати й організувати свою роботу, розподіляти час та доводити справу до кінця. Ці вміння дають змогу учням виконувати навчальні задачі, тобто забезпечують уміння вчитися. Окрім того, для уміння вчитися важливі такі якості

особистості, як самостійність, уважність, волюва регуляція, ініціативність, мотивація, відповідальність, працелюбність.

На бажання дитини вчитися впливають зовнішні (бажання отримати заохочення або страх покарання, бажання отримати нову соціальну роль, прагнення бути успішним, конкурувати) та внутрішні (пізнавальний інтерес, прагнення самовдосконалення) чинники. Якщо підтримувати дієвість зовнішніх чинників досить легко, то мотивація учнів найбільше залежить від внутрішніх чинників. Щоб стимулювати пізнавальний інтерес дитини, вчителю треба добирати цікаві завдання, формулювати незвичайні питання, змінювати види діяльності на уроці та намагатися здивувати учнів. Саме «вузлики» здивування є відправним моментом зростання пізнавального інтересу [3].

Вищезазначене надає можливість сформулювати мотиваційні рекомендації вчителю та батькам:

- навчання повинно відбуватися в ігровій формі, адже гра в молодшому шкільному віці залишається найбільш доступним видом діяльності;
- необхідно постійно підтримувати захоплення дитини, її хобі, що допоможе розкрити приховані таланти або розвинути вже наявні;
- заохочуйте дитину, хваліть за результат;
- цікавтеся тим, що дитина вивчила в школі, а не її оцінками;
- покажіть дитині шляхи застосування отриманих знань;
- частіше спонукайте дитину до роздумів, обговорення;
- необхідно чітко сформувати межу між заняттями і відпочинком.

Отже, дослідження психологічних аспектів мотиваційної сфери учнів молодшого шкільного віку дозволить розробляти ефективні підходи та методики для стимулювання їх мотивації до навчання та розвитку, визначити основні фактори, які впливають на мотивацію дітей в сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Козігора М. Особливості розвитку та динаміки мотивів навчальної діяльності молодших школярів. *Молодий вчений*. 2018. № 12 (64). С. 36-40.
2. Яременко Л. Мотивація навчального процесу як педагогічна проблема. *Вища освіта України*. 2014. № 3. С. 69-74.
3. <https://sqe.gov.ua/uminnya-vchitisa-ya-k-bazova-kompetentni/>

Шауренко Анна,

*кандидатка історичних наук доцентка, доцентка кафедри
всесвітньої історії та методик навчання Уманського
державного педагогічного університету імені Павла Тичини*

ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ У СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Актуальність визначеної теми полягає у тому, що сучасна освіта вимагає від вчителів історії не лише знань і методичної компетентності, але й розвинених психологічних навичок та вмінь. Умови інноваційного освітнього середовища ставлять перед майбутніми вчителями історії нові виклики, які потребують здатності адаптуватися, працювати в команді, критично мислити та розвивати творчість.

Психологічні аспекти, такі як: *самооцінка, саморефлексія, комунікаційні навички та гнучкість*, стають необхідними для ефективної роботи майбутнього вчителя історії. Дослідження вище окресленої теми сприяє розумінню та підготовці педагогів до сучасних викликів освітньої сфери, що робить її важливою та актуальною.